

Bygg- och miljönämndens riktlinjer för solcellspaneler på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

---

Typ av styrdokument: Riktlinjer
Beslutande instans: Bygg- och miljönämnden
Datum för beslut: 2025-04-23
Diarienummer: 2023.140 BMN

Gäller för: Bygg- och miljönämnden
Giltighetstid: Tillsvidare
Dokumentansvarig: Avdelningschef BMN

Innehåll

1.	Bakgrund	3
2.	Kulturhistorisk miljö	4
3.	Överväganden	4
3.1.	Fördelar med solcellspaneler	5
3.2.	Nackdelar med solcellspaneler	5
4.	Riktlinjer för solcellspaneler på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse	7
4.1.	Kulturhistoriskt värde	8
4.2.	Plan- och bygglagen	9
4.3.	Kablage och anslutning	10
4.4.	Placering	10
4.5.	Panelutformning	10
4.6.	Strukturanpassning.....	11

1. Bakgrund

Bygg- och miljönämnden har gett Samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram riktlinjer för solcellspaneler på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Målet är att tydliggöra kommunens hållning i frågan och ge fastighetsägare vägledning om hur solcellspaneler kan installeras på ett sätt som bevarar byggnadernas kulturhistoriska värden och tar hänsyn till känsliga miljöer.

Under de senaste åren har efterfrågan på solcellspaneler och solfångare ökat markant. Tekniken har utvecklats, installationskostnaderna har minskat och statliga bidrag har blivit mer tillgängliga. Dessutom har en generell bygglovsbefrielse införts i Plan- och bygglagen (PBL). Samtidigt med detta ökar behovet av förnybar och fossilfri energi – inte bara för att möta klimat- och miljökrav utan också för att minska kostnader.

Solcellsanläggningar som installeras på mark kräver inte bygglov enligt plan- och bygglagen, så länge åtgärden inte uppfattas som en byggnad. Däremot kan installation av solcellspaneler på en byggnad vara bygglovspliktigt, vilket regleras genom PBL 9 kap. 2 §.

Enligt PBL 9 kap. 3 c § krävs det inte bygglov för att på en byggnad montera solcellspaneler och solfångare som följer byggnadens form även om byggnadens yttre utseende påverkas avsevärt.

Det finns dock undantag från bygglovsbefrielsen om kommunen beslutar att åtgärden ska omfattas av bygglov (t.ex. genom en utvidgning av lovplikten i detaljplanen eller områdesbestämmelserna), om åtgärden utförs i ett område som har särskilt kulturhistoriskt värde enligt 8 kap. 13 §, eller om installationen sker inom ett område som omfattas av miljöbalkens riksintressen.

Enligt 2 kap. 3 § PBL ska planläggning och bygglov främja goda miljöförhållanden, vilket bland annat innebär att hänsyn ska tas till byggnaders estetiska utformning, energieffektivitet, natur- och kulturvärden samt miljö- och klimataspekter.

Solcellsanläggningar, som tidigare var en ovanlig syn i stadsbilden, har blivit allt vanligare, särskilt på hustak. Detta har skapat ett behov av att kunna reglera omfattningen, placeringen och utformningen av solcellspaneler i känsliga kulturmiljöer. För att säkerställa en estetisk och hållbar stadsbild är det viktigt att genom lämpliga bygglovsbedömningar kunna bevara både kulturhistoriska värden och goda livsmiljöer, samtidigt som behovet av förnybar energi tillgodoses.

För att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är det viktigt att främja installation av förnybar energi, såsom solcellspaneler och solfångare. Solenergi spelar en central roll i omställningen mot en mer hållbar energiproduktion och minskad klimatpåverkan. Samtidigt är det av stor vikt att installationen sker på ett sätt som visar hänsyn och skyddar kulturmiljöer, vilka ofta är känsliga för förändringar som kan påverka deras historiska och estetiska värde.

Detta innebär att det är nödvändigt att noggrant bedöma och reglera installationernas omfattning, placering och utformning. I områden med höga kulturhistoriska eller estetiska värden kan installationer behöva anpassas för att bevara områdets karaktär och värden samtidigt som energiomställningens krav uppfylls. Detta kan innebära att solcellspaneler och solfångare integreras på ett diskret sätt, exempelvis genom att placeras på tak eller andra ytor på ett sätt så att de inte stör den visuella upplevelsen av området.

Genom att kombinera noggrann planering, teknisk expertis och samråd med bebyggelseantikvarie kan det vara möjligt att implementera solenergilösningar på ett sätt som inte bara möter de tekniska och miljömässiga behoven utan också säkerställer att de estetiska och kulturhistoriska värdena bevaras.

2. Kulturhistorisk miljö

En av de största utmaningarna vid installation av solcellspaneler på äldre byggnader är att placera och utforma dem så att byggnadens kulturhistoriska värden bevaras. Detta måste därför göras på ett sätt så att panelerna harmoniserar med byggnadens arkitektur och inte stör dess visuella helhet.

Solcellspaneler på kulturhistoriska byggnader, särskilt sådana byggnader som omfattas av kulturmiljöskydd enligt PBL 8:13, kräver noggrann utredning. I många fall går det att hitta sätt att anpassa installationen så att den inte påverkar värdena negativt, det finns dock lägen och byggnader som i allt för stor omfattning tar skada av den typ av ingrepp som solcellspaneler kan innebära. Det är därför inte alltid möjligt att solcellspaneler kan installeras utan att påverka byggnadens värden negativt. I dessa fall kan slutsatsen bli att solcellspaneler inte är gångbara att placera på den aktuella byggnaden.

Varje fall måste bedömas individuellt med hänsyn till både bevarande och hållbarhet. Målet är att förena kulturarv med modern teknik på ett respektfullt sätt som inte påverkar byggnadens värden negativt.

3. Överväganden

I riktlinjer för solcellspaneler i kulturhistorisk bebyggelse är flera viktiga överväganden relevanta för att säkerställa att installationen inte skadar byggnadens eller områdets kulturhistoriska värde. För det första bör solcellspaneler placeras på takytor eller andra delar av byggnaden där de inte syns i förhållande till byggnadens huvudsakliga fasad eller omgivning, för att minimera visuell påverkan. Det är också viktigt att solcellspanelerna är utformade för att passa byggnadens arkitektoniska stil och färgsättning, så att de inte stör det historiska uttrycket.

Vidare är det avgörande att installationen inte leder till permanenta förändringar av byggnadens ursprungliga material och konstruktion. Det innebär att panelerna behöver monteras på ett sådant sätt att de inte skadar byggnadens historiska delar, som tak, fasader eller fönster. Dessutom bör installationen vara reversibel, så att solcellspanelerna kan tas bort utan att påverka byggnadens långsiktiga bevarande om det skulle behövas.

3.1. Fördelar med solcellspaneler

Solenergi spelar en avgörande roll för att minska vårt beroende av icke-förnybara energikällor och för att reducera vårt koldioxidavtryck genom att producera ren, förnybar energi.

Solenergi kan även bidra till lägre energikostnader. Genom att generera egen el kan fastighetsägare avsevärt minska sina energiräkningar. Kostnadsbesparingen blir ännu större om överskottsel säljs tillbaka till elnätet, vilket inte bara skapar en ny intäktskälla utan också ytterligare sänker de totala energikostnaderna.

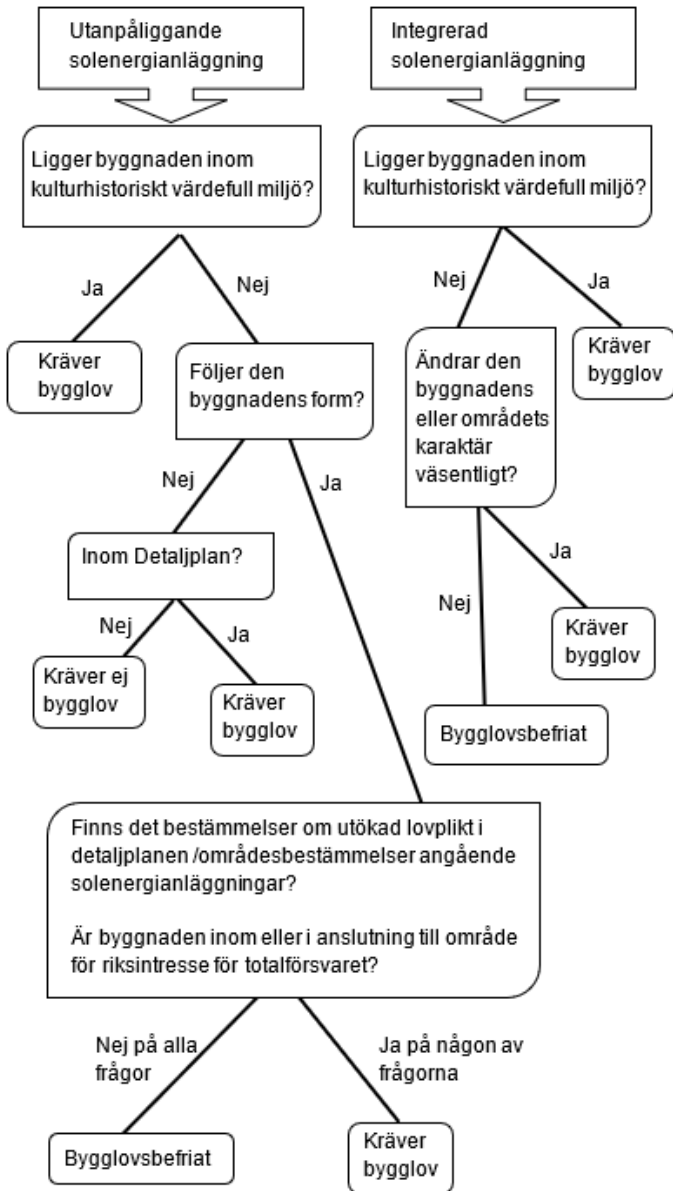
3.2. Nackdelar med solcellspaneler

Installationen av solcellspaneler på kulturhistoriska byggnader kan påverka byggnadens estetik och kulturhistoriska värde negativt genom att skapa visuell kontrast mot den ursprungliga arkitekturen. Panelerna kan även förändra byggnadens material och struktur på ett sätt som inte bevarar dess historiska karaktär. För byggnader inom kulturhistoriska områden kan installationen påverka områdets helhet och/eller enhetlighet negativt.

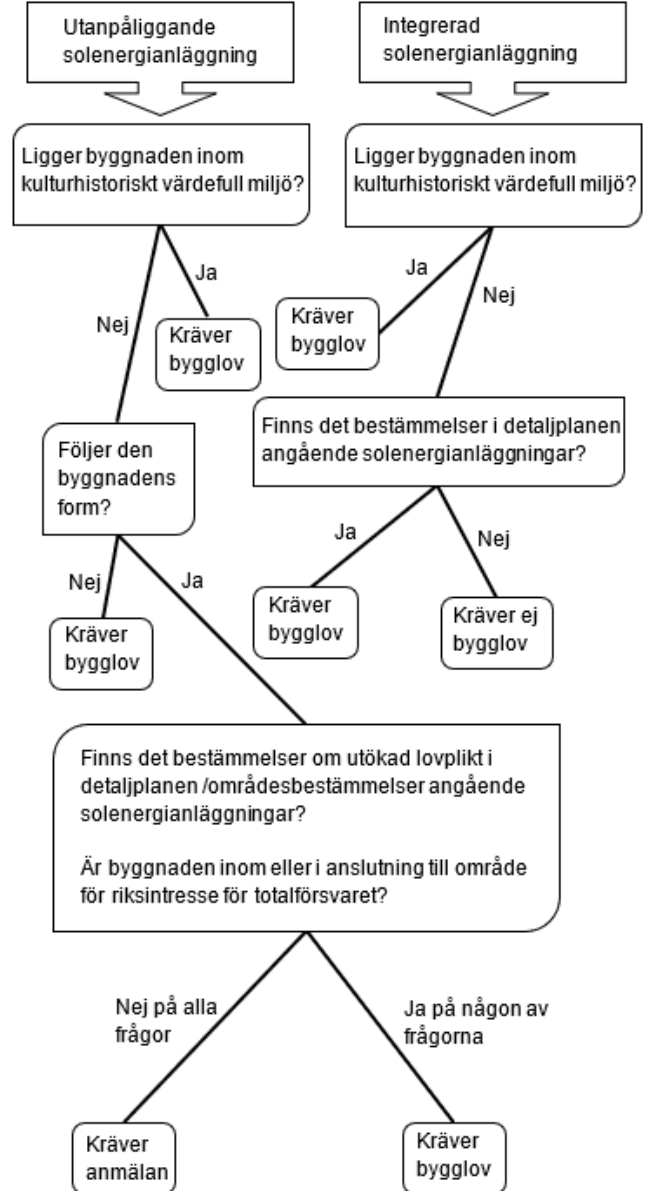
Bygglov krävs ofta för sådana installationer, det finns risk för att ansökan nekas om den inte bedöms förenlig med byggnadens bevarandevärden. Panelerna kan även orsaka skador på byggnadens ytskikt och deras underhåll kan skapa utmaningar för långsiktigt bevarande. Därför är det viktigt att noggrant överväga dessa aspekter innan installation.

En- och två bostadshus med tillhörande komplementbyggnad

Övriga byggnader, tex flerbostadshus, skolor, industri- och kontorsbyggnader

4. Riktlinjer för solcellspaneler på kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

För att underlätta installationen av solenergianläggningar på byggnader med kulturhistoriskt värde är det avgörande att ta hänsyn till flera viktiga aspekter i både planering och genomförande. Detta för att säkerställa att installationen inte leder till förvanskning av byggnadens ursprungliga karaktär eller påverkar den omgivande miljön negativt.

Vid planeringen bör följande faktorer beaktas:

1. Byggnadens estetik och arkitektur: Det är viktigt att solcellspanelerna inte förändrar byggnadens yttre utseende på ett sätt som bryter mot dess ursprungliga arkitektoniska värde. Det kan innebära att panelerna placeras på diskreta eller mindre synliga områden, som takets baksidor eller på tilläggsbyggnader, där de inte stör byggnadens huvudsakliga fasad.
2. Val av material och färg: För att minimera visuell påverkan är det viktigt att solcellspanelerna anpassas i både materialval och färg till byggnadens befintliga takmaterial eller fasad. Till exempel kan solcellspaneler som liknar takplåt eller har en diskret färgton passa bättre ihop med byggnadens utseende.
3. Placering och synlighet: Solpanelerna bör placeras på sådana sätt att de inte påverkar byggnadens visuella relation till sin omgivning, särskilt om byggnaden är en del av ett kulturhistoriskt värdefullt område. Vid behov kan solpaneler integreras i taket eller fasaden för att skapa en mer enhetlig och harmonisk lösning.
4. Skydd av omgivningen: Förutom byggnaden själv, är det viktigt att ta hänsyn till hur installationen påverkar den omgivande miljön. Det innebär att undvika att installationen skapar visuella störningar eller förändrar områdets karaktär på ett sätt som kan uppfattas som skadligt för kulturmiljön. Undvik även placeringar som kan innebära problem med reflektioner till intilliggande bebyggelse eller miljöer. Olika typer av solcellspaneler reflekterar olika mycket ljus, vilket riskerar att påverka omgivningen omkring den aktuella installationen negativt.
5. Konsultation med bebyggelseantikvarie: Eftersom solcellspaneler kan påverka kulturhistoriskt värdefulla byggnader negativt, rekommenderas det att involvera bebyggelseantikvarien tidigt i planeringsprocessen. De kan ge vägledning om lämpliga installationsmetoder och säkerställa att solcellssystemet inte bryter mot bevarandepinciperna för byggnaden.

4.1. Kulturhistoriskt värde

Vid installation av solcellspaneler på byggnader är det viktigt att ta hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden för att undvika negativ påverkan på estetik och omgivning. Byggnader med kulturhistoriskt värde kan omfattas av särskilda skyddsregler, även om de inte är skyddade enligt kulturmiljöprogram eller specifika bestämmelser i detaljplaner enligt Plan- och bygglagen.

På nationell nivå har det betonats att bygglov är en viktig mekanism för att skydda kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och bevara landets kulturarv. Eftersom kulturhistoriska byggnader och miljöer ofta representerar unika historiska, arkitektoniska och estetiska värden, är det avgörande att förändringar eller tillägg på dessa byggnader noggrant prövas innan de genomförs. Genom bygglovet säkerställs att alla åtgärder, såsom renoveringar, ombyggnationer eller installationer som solcellspaneler, inte äventyrar byggnadens ursprungliga karaktär och dess kulturhistoriska betydelse.

Det handlar inte bara om att skydda byggnadens kroppsliga struktur, utan också att respektera och bevara de estetiska och arkitektoniska värden som gör den unik. Därför är det nödvändigt att alla planerade åtgärder bedöms utifrån hur de påverkar byggnadens helhet och dess omgivning. En sådan bedömning innefattar att ta hänsyn till byggnadens stil, historiska ursprung, materialval och det hantverk som ligger bakom dess konstruktion.

Bygglovsprocessen ser till att nya installationer, även om de är moderna och hållbara, görs på ett sätt som inte förstör eller förvanskar kulturmiljön. Målet är att hitta en balans mellan att tillgodose behovet av teknisk utveckling och hållbarhet, samtidigt som kulturarvet bevaras för framtida generationer. På så sätt säkerställs att både historiska och moderna värden kan samexistera utan att inkräkta på varandra i oskälig omfattning.

Eftersom det kan vara svårt att objektivt bedöma en byggnads kulturhistoriska värde, gäller ett förvanskingsförbud som innebär att vissa åtgärder inte får genomföras om de skulle förstöra eller påverka byggnadens ursprungliga karaktär och kulturhistoriska betydelse, oavsett om bygglov krävs eller inte. Detta förbud är en del av skyddet för vårt gemensamma kulturarv och syftar till att förhindra att viktiga byggnader och miljöer förlorar sina historiska värden genom ovarsam hantering.

För att säkerställa att installationer som solcellspaneler, solfångare eller andra tekniska anordningar inte skadar byggnadens karaktär, kan byggnadsnämnden ingripa om förvanskning sker. Detta innebär att även om installationen inte kräver bygglov, kan det finnas andra regler eller föreskrifter som styr hur och var installationer får göras på kulturhistoriskt värdefulla byggnader och platser.

Det är därför viktigt att alltid kontakta bygglovsenheten i kommunen innan installationen påbörjas, särskilt om byggnaden eller området är klassat som kulturhistoriskt värdefullt. Bygglovsenheten kan ge vägledning om huruvida

installationen är förenlig med kommunens riktlinjer och ge råd om hur åtgärden kan genomföras på ett sätt som inte skadar byggnadens eller områdets värden.

Sammanfattningsvis är det viktigt att vid alla typer av installationer på kulturhistoriskt värdefulla byggnader noggrant ta hänsyn till de regler och förbud som finns för att skydda kulturmiljöer. Vid osäkerhet är det viktigt att involvera bygglovsenheten tidigt i processen, vilket ger en möjlighet att hitta lösningar som både uppfyller hållbarhetsmål och samtidigt bevarar byggnadens kulturhistoriska värde.

4.2. Plan- och bygglagen

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) 9 kap. 2 § krävs bygglov för installation av solfångare eller solcellspaneler på byggnader i områden som omfattas av detaljplan, inte bara för nya byggnader, utan också för förändringar som kan påverka byggnaders eller områdets karaktär.

Bygglov är nödvändigt om åtgärden innebär förändringar av byggnadens utseende, särskilt om den påverkar byggnadens färg, fasadbeklädnad, takmaterial eller andra synliga ytor. Om solcellspaneler eller solfångare installeras på en byggnad och detta påverkar dess yttre karaktär i betydande grad, kan det betraktas som en åtgärd som kräver bygglov.

Solcellspaneler som monteras utanpå en byggnads fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial är i vissa fall bygglovsbefriade, även om de medför att byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas. Detta framgår av PBL 9 kap. 3 c §. Följande kriterier ska vara uppfyllda för att sådana solfångare och solcellspaneler ska vara bygglovsbefriade:

- de ska monteras utanpå en byggnads fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial.
- de ska följa byggnadens form.
- de får inte monteras på byggnader eller inom bebyggelseområden som är särskilt värdefulla.
- de får inte monteras inom eller i anslutning till områden som är av riksintresse för totalförsvaret.
- att solenergianläggningen inte kräver bygglov enligt den detaljplan som gäller för området.

Det är viktigt att vara medveten om att bygglov inte bara är nödvändigt om installationen är synlig från offentliga platser, utan även om den förändrar byggnadens uttryck på ett sätt som påverkar dess kulturhistoriska eller visuella karaktär. I detaljplanerade områden kan det finnas specifika regler och restriktioner för vad som är tillåtet, så det rekommenderas att alltid kontakta bygglovsenheten för att få klargörande om det specifika fallet kräver bygglov eller om det finns några undantag.

4.3. Kablage och anslutning

Planera noggrant kabeldragningens väg för att undvika synliga ledningar som kan påverka byggnadens utseende. Kontakta alltid kvalificerade yrkesutövare inom elinstallationer och elsäkerhet för att säkerställa att installationen följer gällande regler och normer. Detta är avgörande för att undvika problem med i det tekniska skedet och för att säkerställa att installationen görs korrekt och respektfullt.

4.4. Placering

Solcellspaneler bör generellt placeras på mindre synliga områden för att bevara byggnadens karaktär och utseende. Exempel på sådana platser är innergårdar, trädgårdar, lågt lutande tak eller på tilläggsbyggnader som bodar eller carportar. Om solcellspaneler installeras på ekonomibyggnader eller garage är det viktigt att ta hänsyn till att även dessa byggnader kan ha höga kulturhistoriska värden och därför kräva särskild hänsyn. Det kan till exempel vara relevant att välja en diskret installation för att undvika att solcellspaneler påverkar byggnadens utseende i för stor omfattning.

Att bevara byggnadens estetiska värde och samtidigt underlätta installationen och underhållet av solcellspaneler kan vara en balansgång. Genom att noggrant välja installationspunkter och anpassa solcellspanelernas utformning och färg kan du bidra till att både skydda och förvalta byggnadens kulturhistoriska värde samtidigt som du inför en modern och hållbar energilösning.

För flerbostadshus kan det vara en fördel att installera en gemensam solenergianläggning som delas mellan flera fastigheter. Denna lösning kan förenkla markanvändningen och ge en effektivare användning av solenergi, särskilt om det finns begränsat utrymme för individuell installation på varje fastighet. Dessutom fungerar solcellspaneler effektivt även vid norrläge, där de ger cirka 75–80 % av den normala effekten, vilket innebär att de fortfarande kan vara ett bra alternativ även på tak med begränsad solexponering.

Vid placering av solcellspaneler, oavsett kulturhistoriskt värde, är det även viktigt att tänka på att noggrant utreda om den tänkta placeringen kan innebära någon olägenhet för omgivningen. Vissa typer av paneler har en yta som reflekterar ljus i stor omfattning och detta kan skapa starka solreflektioner. Genom omsorgsfull placering av solcellspanelerna kan denna typ av solreflektioner undvikas vilket minskar risken för reflektionsproblem i omgivningen. Det finns även paneler med olika typer av ytmaterial och ytbehandling, som kan göra att panelerna reflekterar mindre.

4.5. Panelutformning

För att skapa en visuell balans är det viktigt att anpassa solcellspanelernas färg och form så att de matchar underliggande tak. Välj därför solcellspaneler som harmoniserar med byggnadens arkitektoniska stil och utformning. Exempelvis kan röda solcellspaneler på ett rött tak ge ett sammanhållet och diskret intryck. Färgen

och materialvalet bör beaktas noggrant för att säkerställa att panelerna smälter in i byggnadens estetiska helhet och inte uppfattas som störande eller dominerande.

Ett alternativ till traditionella solcellspaneler är att överväga tak- eller fasadintegrerade lösningar, exempelvis solcellspaneler som är designade för att smälta in i takets eller fasadens material. Ett exempel är att använda plåtliknande solcellspaneler istället för ett traditionellt plåttak. Det finns även exempel på takpannor med integrerade solceller, vilka kan ge ett utseende som motsvarar vanliga takpannor. Denna typ av lösning skapar ett mer enhetligt och symmetriskt utseende, vilket kan förbättra byggnadens estetiska helhet och bidra till en mer diskret installation av solceller.

4.6. Strukturanpassning

Granska takets bärkraft och struktur för att säkerställa att det kan stödja solcellspanelernas vikt och installation. Vissa tak kan behöva förstärkas för att klara vikten av solcellspanelerna.

När du planerar din installation bör du ta hänsyn till att rena, rektangulära ytor ger ett mer harmoniskt intryck än tak med många utskjutande delar som skorstenar, ventilationsrör och takfönster, som kan skapa ett rörigt och stökigt intryck. Genom att planera och placera solcellspanelerna på ett sammanhängande sätt får installationen ett mer enhetligt och harmoniskt uttryck. Denna typ av anpassning kan vara till fördel för de flesta typer av byggnader, inte bara utifrån kulturhistoriskt perspektiv.

